

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ
З СУАЯЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

Цана 2 кап.

№ 24 (930) Чэрвень, 1966 г.

Год выдання 11-ы

МІНУЛАЕ ВУЧЫЦЬ

Даты бываюць прыемныя і непрыемныя. Але адны і другія трэба адзначаць. Першыя — каб парадавацца, другія — каб зрабіць вывад.

Дзень 22 чэрвеня цяжка ўспамінаць. Хоць тады, 25 год таму назад, стаялі такія ж цудоўныя, як і сёлета, дні. Але тым нядзельным ранкам тысячы людзей загінула ад куль, снарадаў і бомб, часта нават не падняўшыся з ложкаў, на якія яны леглі з вечара з добрымі надзеямі.

Пачынаючы з таго дня 1418 дзён ішла жорсткая барацьба з лютым ворагам, які намагаўся заняволіць, а потым знішчыць савецкі народ.

Бандыт заўсёды знаходзіцца ў выгаднейшым становішчы, бо ён нападае на мірнага чалавека знянацку. Але часцей за ўсё бандыта не мінае кара. Чалавек, які бароніцца, адстойвае сваё жыццё, свой гонар. На яго баку духоўная перавага, і ўрэшце ён перамагае.

Гітлераўскія бандыты не пазбеглі кары. Пачаўшы свой паход на Маскву 22 чэрвеня 1941 года, яны закончылі яго ганебна ў Берліне 9 мая 1945 года, у логаве, з якога і вылезлі, а іх галоўныя верхаводы — на лаве падсудных у Нюрнбергу.

Авантура гітлераўскіх галаварэзаў дорага каштавала чалавецтву, у тым ліку і германскаму народу. Другая сусветная вайна забрала 50 мільёнаў чалавек. Больш за ўсіх згубіў наш народ — 20 мільёнаў чалавек.

З гэтага цяжкага выпрабавання мы зрабілі вывад: не дапусціць новай вайны. І наш народ, яго Камуністычная партыя і ўрад робяць усё ў гэтым напрамку. Мірная палітыка Савецкага ўрада знаходзіць падтрымку ў мільёнаў людзей ва ўсім свеце. Той, хто прыязджае з-за мяжы ў наш край, бачыць у кожным горадзе і вёсцы плакаты, чужыя словы і песні з заклікамі да міру.

Сваю гатоўнасць праводзіць і далей лямінскую палітыку міру выказалі ў час выбарчай кампаніі ўсе кандыдаты ў дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР, абраныя аднадушна народам у нядзелю 12 чэрвеня 1966 года пасланцамі ў савецкі парламент.

— У апошні час, — сказаў, выступаючы перад выбаршчыкамі горада Ленінграда, А. Шалепін, — ЗША ўсё часцей робяць галоўную стайку на ўзброеную агрэсію... Цяпер у ЗША налічваецца каля тысячы груп, якія адкрыта абвешчаюць фашысцкія мэты. Напрыклад, так званая «Нацысцкая партыя ЗША» вуснамі свайго завадатара Ракуэла заяўляе: «Мы ўзялі на сябе барацьбу за ідэалы і ідэі, першапачаткова абвешчаныя і абарняемыя немцам Адольфам Гітлерам».

Народы, якія перажылі гітлераўскае нашэсце, ведаюць, што гэта за «ідэалы» Адольфа Гітлера. Асвенцім і Майданек, Бухенвальд і Трасцянец, тысячы іншых лагераў смерці — вось практычнае здзяйсненне гэтых «ідэалаў». Трэба згубіць чалавечае аблічча, каб не саромецца лічыць сябе прыхільнікам такіх «ідэалаў».

Амерыканскі народ згубіў у мінулай вайне 405 тысяч сваіх салдат. Вайна не кранула так балюча ЗША, як шмат якія еўрапейскія народы. Напрыклад, Польшча, якая ў той час налічвала 25 мільёнаў насельніцтва, не далічылася за цяжкія гады акупацыі 6 мільёнаў чалавек. Які ж народ сёння можа падтрымаць «ідэалы» Адольфа Гітлера? Які народ можа ўхваліць агрэсію ў В'етнаме? Ніякі! Народы супраць вайны, супраць фашызму. І народы перамогуць!

Што датычыцца Савецкай краіны, то яна нікому не пагражае ні ў Еўропе, ні ў Азіі, ні ў Амерыцы. Але той, хто спрабуе пачаць ажыццяўленне «ідэалаў» Адольфа Гітлера з нашай або якой іншай краіны сацыялізма, атрымае знішчальны адпор. Прыхільнікаў «ідэалаў» Адольфа Гітлера чакае лёс іх настаўнікаў. Вось вывад, які робіць 22 чэрвеня кожны савецкі чалавек і кожны яго сябра за мяжой.



ТРАСЦЯНЕЦ, 1966...

Фота Ул. БАРАНОўСКАГА.

Пятрусь Броўка

М А Ц І

Урывак з паэмы
«Голас сэрца»

Думаў я, пройдуць зімы і вёсны,
Сіціхне ў грудзях маіх боль невыносны,
Сэрца забудзе часіну цяжкую...

Боль не сіціхае. Маўчаць не магу я!
Я ўсхваляваны, узрушаны й сёння,
Маці, адна ты, а вас жа мільёны.

Зніклі вы ўсе ў непраглядныя ночы...
Помню, хадзіў я увосень аднойчы,
Поўнымі гора, накуты вачыма

Клікаў цябе між драгой Асвенціма.
Толькі вятры мне адказвалі гулам,
Як ні гукаў я, — ты не пачула.

Шыбы ў бараках былі ледзянымі,
Мушкі нары стаялі пустымі.

Глянуў я ў карцэр — таксама нікога,
Дыхала стынню з цэменту падлога,
Нават наручнікі мойчы ляжалі.

Быццам на цэле людскім сумавалі.
Маці! І тут табе быць давалася,
Колькі твай і тут крыві пралілося.

Знаю, ў жалезе былі твае рукі —
І гэта і гэта не ўсе яшчэ мукі...

Хай бы лешы сэрца не чула, не знала,
Што мне адна паланянка сказала.

Ціхай, знявечанай і ледзяною
З часу таго ты стайш прада мною,
З болям, што сэрца маё не пазбудзе.

З нумарам, што прапаліў мае грузі.
Узімку, як снежныя ветры кружылі,
Каты тваю галаву агалілі

І на прамерзлы, лядовы дзядзінец
Вывелі босай ў сарочцы адзінай.

Падала. Білі раз'юшана боты,
А знепрытомнела — пала, а потым...

Шмат валасоў я жаночых пабачыў,
Горы ўзвышаліся іх, не іначай —
Светлыя, чорныя і агнявыя,

Цьмяныя, з попелам, часта сівыя,
Былі, што й колеру нельга адзначыць,
Былі, што лянок пяшчотны, дзіцячы...

Маці, тваю там няшчасную долю
Бачыў, цябе ж знайсці я не здолеў.
Што між барханаў пустэльні пясчынкі,
Ты ў такім моры не больш, як слязінка.

Там жа плач матак сабраны са свету...
Як жа забыліся хутка пра гэта!
Шмат каму мусіць яно прыгадацца.

Як з валасоў тых рабілі матрацы,
Дзе ж яны, што карысталіся імі?
Многія ходзяць сягоння жывымі.

Як жа яны, крыважэрныя, спалі,
Спалі на слёзах людскіх, як на хваллях?
Выйшаў. Ад болю пачаў я хістацца.

Чорныя коміны ўбачыў на пляцы,
Быццам што чорныя здані якія.
Памочнікі катаў, каты нямыя.

Колькі крыві на іх з дымам асела,
Колькі жыцця цераз іх праляцела...
Колькі вачэй, і сястрыных і братніх.

На іх наглядала у час свой астанці,
Ведалі, пэўна, старыя, малыя —
Шлях свой праз чорныя коміны тыя.

Выгляд іх чорны звяроў не трывожыў.
Думка жывых пагадзіцца не можа.
Тады, як у печак людзі какалі,

Гралі аркестры і каты скакалі,
Ведзьмы ў спадніцах дарылі ім ласкі,
Бразгалі чаркі, кубкі з шампанскім,

І ў задаволенні рэдкасным балем
Рот да вушэй раздзіралі там «хайлем».
Зноў падступаю да комінаў грозна...

Ды з нежыццёмі спрачацца нязможна.
Дык як жа знайсці нам катаў на свеце?
Тых, што скакалі ля вогнішчаў смерці?

Сэрца ахутала болям трывога,
Маці гукаў я... Нідзе і нікога...
Многа хадзіў я там па сцяжынках,
Можа, з'яўлялася ты мне пылінкай,

Што майго вока кранулася, тою,
Той, на якую азвайся слязою.
Можа, дзе там, на зарослых палетках,
Ты на мяне узірлася кветкай,
Кветкай, што быццам слязоў налілася,

Тою, што з сэрца твайго узнялася.
Маці! Я з болям глядзеў на палетак,
Колькі вас, колькі загубленых кветак.
Колькі дзе згінула вас, невядома,
Колькіх дагэтуль чакаюць вас дома.

Ад 5 да 250



Гатовыя да адпраўкі трактары з маркай «МТЗ». Фота М. Мінковіча.

Было гэта ў канцы мая. У Маскве праходзіла міжнародная выстаўка сучасных сельскагаспадарчых машын і абсталявання. Тут вяліся цікавыя размовы, заключаліся ўзаемавыгадныя гандлёвыя кантракты. Адзін з гасцей выстаўкі, а іх было за два тыдні каля 700 тысяч, уважліва аглядаў трактары. Я міжволі затрымаўся: трактары нашага Мінскага завода, а аглядалі іх гаварылі па-англійску. Ён нешта сказаў свайму субяседніку, а потым уладкаваўся за рудём трактара.

Як чалавек, які добра ведае сваю справу, госьць правяраў руль, тармазы, хуткасці. Задаволеная ўсмішка на яго твары гаварыла, што трактар хуту падабаецца.

— Выдатна, — сказаў ён па-англійску.

Гэта быў прадстаўнік амерыканскай фірмы «Джон Дзір» Кенет Андэрсан. Трактар «МТЗ-52», які ён аглядаў, завялаў узнагароду на выстаўцы — адзін з пяці медаліў, атрыманых беларускімі машынамі.

Тут, на выстаўцы, я ўспомніў гісторыю, якая адбылася ў 1946 годзе ў Мінску. Некалькі амерыканцаў з «ЮНРА» хадзілі па будаўнічай пляцоўцы трактарнага завода. Трафейныя машыны, трохтонкі, якія бачылі многае за сваё жыццё, падвозілі матэрыялы, некалькі вежавых кранаў падвалі бэнткі, а побач стаялі палаткі, у якіх жылі рабочыя. Адзін з амерыканцаў са здзіўленнем гаварыў:

— Не разумею. Хлеба і адзення ў вас не хапае, а вы трактарны завод збіраецеся будаваць.

Ён паціснуў плячымі і дадаў:

— Не ведаю, што ў вас атрымаецца.

Мой стары знаёмы Іван Адамавіч Літвінка сказаў тады:

— Як мы ваяваць умеем, мы ведаем, прыязджайце праз не-

калькі год і ўбачыце, як будзем.

Іван Адамавіч тады знаў Іякам. Яму не было дваццаці год, але хлапец паспеў ужо працеці на дарогах вайны.

Цяпер Літвінка — брыгадзір слесараў. Усе дзесяць чалавек брыгада вучыліся ў Івана Адамавіча слесарнай справе.

І вось у дні, калі завод рыхтаваўся да свайго дваццацігадовага юбілею, Іван Адамавіч напамінуў мне тую сустрэчу.

Тады, у 1946 годзе, я працаваў у рэдакцыі шматтыражнай газеты «Трактар». На маіх вачах на былой пусціні вырасталі карпусы завода, пракладваліся вуліцы, узводзіліся дамы, магазіны, дзіцячыя сады...

Не пазнаць сёння раён былой вёскі Будзілава. Шматкватэрныя гмахі, шырокія вуліцы, выдатныя магазіны. Гарадок трактаразаводцаў упрыгожвае палац культуры. Тут выступаюць майстры мастацтваў, самадзейныя калектывы, працуе бібліятэка, займаюцца спарцеменны.

А як змяніліся за гэтыя гады людзі! Вось гісторыя чалавек, з якім я пазнаёміўся ў 1950 годзе. Завод у той час толькі рыхтаваўся да выпуску трактараў. У аддзел кадраў прышоў сярэдняга росту, шыракаплечы хлопец.

— Тэхнікум скончыў, да вас паіраваў, — сказаў ён без лішніх размоў.

Так Мікалай Слюнькоў стаў працаваць памочнікам майстра. У той час стаяла задача выпускаць пяць трактараў у суткі. Крыху забягаючы наперад, заўважу, што цяпер завод выпускае 250.

Мікалай працаваў і вучыўся. Праз некаторы час прызначылі яго майстрам, а праз тры гады — начальнікам цэха. І

не якога-небудзь, а самага адкашчы — дызельнага. Больш 900 рабочых, майстраў, інжынераў пачыналіся маладому кіраўніку.

Першыя русейныя трактары «КД-35» змянілі больш дасканалыя машыны «КТ-12», «ГДТ-40», «ГДТ-60». Затым заводекін канструктары стварылі новую мадэль калёснага трактара, якому суджана было заваяваць сусветную вядомасць.

І кожнай машыне патрэбна было магутнае, даўгавечнае сэрца — матор. Вырабам матораў і займаўся Мікалай Слюнькоў. Разам з сябрамі ён удаканаліваў дызель, павялічыў іх выпуск, паліпшаў якасць. Аднойчы на прафсаюзнай канферэнцыі адзін з рабочых пранімаў абраць яго ў заводскі камітэт. Слюнькоў быў у той час начальнікам цэха, паспеў завочна скончыць інстытут.

А цяпер М. Слюнькоў дырэктар буйнейшага ў краіне прадпрыемства — Мінскага трактарнага завода. Рабочыя выбралі яго дэпутатам Вярхоўнага Савета ССРСР.

А вось зірну адзін з маіх старых знаёмых, Мікалай Багдановіч. На заводзе ён з 1948 года. Скончыў вичэрную школу, стаў лепшым токарам. Калі вы набываеце на Мінскім трактарным, убачыце на цэнтральнай алеі мноства партрэтаў. Гэта паватары вытворчасці. Тут і партрэт Мікалай Багдановіча.

Днямі я прачытаў у газеце, што рабочыя трактарнага завода Аляксей Азараў, Сяргей Салавей Андрэй Білко, Аляксандр Азараў, Георгій Шышко шарапаналі за чатыры гады выкананьня сваёй пачыноўкі. Вось пра што і ўспомніў я ў Маскве, калі ўбачыў нашых гасцей з Амерыкі за аглядам трактараў Мінскага завода.

М. БУРЫ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

Четверть века отделяет нас от того июньского утра 1941 года, когда гитлеровские палчища перешли государственную границу СССР. 1418 дней советский народ вел героическую борьбу с сильным и опасным врагом. В этой войне, навязанной фашистской Германией, погибли не только солдаты. Сотни тысяч женщин, детей, стариков были сожжены, расстреляны, задушены в газовых камерах. 50 миллионов человеческих жизней забрала вторая мировая война, из них 20 миллионов потерял наш народ. Со дня начала войны прошло 25 лет, но ничто не забыто, никто не забыт. Не допустить новой войны — такая задача стоит сегодня перед всем человечеством («МИНУЛАЕ ВУЧЫЦЬ», 1 стр.).

Юбилею Минского тракторного завода посвящена статья «АД 5 ДА 250» (2 стр.). За 20 лет своего существования предприятие выпустило 485 тысяч машин. Белорусские тракторы работают не только на полях нашей страны, они помогают собирать высокие урожаи крестьянам Венгрии, Югославии, Греции, Дании, Индии, Кубы. Республика экспортирует тракторы в 50 стран мира. Вместе с заводом росли и люди. Молодым человеком после окончания техникума пришел на тракторный Николай Слюньков. Сейчас он директор завода.

В воскресенье, 12 июня, в нашей стране состоялись выборы в Верховный Совет СССР седьмого созыва. Судя по сообщениям Центральной избирательной комиссии, советские люди проявили высокую политическую активность, отдав свои голоса за кандидатов блока коммунистов и беспартийных. В выборах участвовало 99,94 процента всех избирателей. От нашей республики в Совет Союза избрано 28 депутатов, в Совет Национальностей — 32 депутата. Среди тех, кто выбран в высший государственный орган Советской власти, — фрезеровщица Минского автозавода Г. Ясюченя, президент АН БССР В. Купревич, председатель колхоза «Рассвет» К. Орловский, рабочий Оршанского паровозного депо А. Барташевич, доярка колхоза имени Жданова Л. Асиюк и многие другие. О выборах в Верховный Совет СССР рассказывается в статье «КАГО ВЫБІРАУ НАРОД», 3 стр.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Четверых сыновей потеряла в годы Отечественной войны Анастасия Фоминична Куприянова. Младший Петр 2 ноября 1944 года повторил подвиг Александра Матросова — закрыл своим телом амбразуру вражеского дзота. Такое же страшное горе пришло и в дом итальянца Альчиде Черви: его семерых сыновей расстреляли фашисты. Оба они — белорусская женщина и итальянский крестьянин — неуготимы в борьбе за мир, за дружбу между народами («ПАСЯБРАВЛА ЖОДЗИНА З МІЛАНАМ», 4 стр.).

На Брестчине у своих родных гостит наш земляк из Канады, сотрудник газеты «Вестник» Яков Васильевич Кульчинский. Наши корреспонденты встретились с Яковом Васильевичем и провели с ним несколько дней. Их репортаж «С ГОСЦЕМ ПА БРЭСТЧЫНЕ» печатается на 5 стр. Хлебосолюно принимают Кульчинского родственники и знакомые в деревнях. Он побывал в Беловежской пушце, в Бресте, собирается съездить в Минск, Москву, Крым.

Героической борьбе советских людей на оккупированной территории посвящена статья «ВЫПРАБАВАННЕ НА ВЕРНАСЦЬ» (5 стр.). Участник Могилевского подполья Михаил Лобяк, осуществивший смелые диверсии, был схвачен гестапо. Но пытки фашистских палачей не сломили мужественного патриота — он не сказал ни слова. Сейчас Михаил Федорович живет в Могилеве, работает на заводе «Строммашина».

Село Миколаевщина Столбцовского района широко известно в нашей республике — здесь с давних времен живет род Мицкевичей, из которого вышел классик белорусской литературы Якуб Колас. Живописные окрестности Миколаевщины воспеты во многих его произведениях. Ее жители стали прототипами героев поэмы «Новая земля». Народный поэт был частым гостем у своих земляков, принимал активное участие в культурной и общественной жизни Миколаевщины, заботился о благоустройстве села, об осушении болот. В средней школе, построенной по инициативе Я. Коласа и носящей его имя, создан музей, в котором собраны письма поэта, фотографии, редкие издания его книг («ДЗЕ НЕМАН НЯСЯ СВАЕ ВОДЫ», 6 стр.).

ПАДЗЕЙ-ЛЮДЗІ-ФАКТЫ



⊙ **БРЭСТ.** Своєчасовы догляд за пасавамі — важны этап у барацьбе за атрыманне высокіх ураджаяў сельскагаспадарчых культур. Гэту ісціну добра засвоілі ў калгасе «За мір» Брэсцкага раёна. На здымку: ачухванне бульбы ў калгасе «За мір». Фота В. Германа.

⊙ **НОВАЛУКОМЛЬ.** Мантаж растворна-бетоннага завода-аўтамата завершан на будаўнічай пляцоўцы Лукомльскай ДРЭС. Ён забяспечыць новабудуёлю бытоцям.

⊙ **КАЛІНКАВІЧЫ.** Два вагоны з жывіцай адышлі са станцыі Ельск у Барысаў. У лясках Палесся ўсё шырэй разгортваецца здабыча гэтай каштоўнай сыравіны. Сёлета мяркуецца здабыць тры тысячы тон жывіцы.

⊙ **БАРАНАВІЧЫ.** Каля 150 каштоўных рацыяналізатарскіх прапановаў укаранёна ў вытворчасць на баваўняным камбінаце. Цяпер кожны месяц у бюро рацыяналізацыі і вынаходніцтва паступае ў паўтара раза больш прапановаў, чым у мінулым годзе.

⊙ **ВІЦЕБСК.** Калектыв абласной базы «Сельгастэхніка» ўдастоен вышэйшай узнагароды ВДНГ — дыплама першага ступені. Медалямі выстаўкі узнагароджана 39 інжынерна-тэхнічных работнікаў і рабочых базы абласнога і рэспубліканскага аб'яднання «Белсельгастэхніка».

⊙ **РЭЧЫЦА.** Каштоўны скарб манет знайшлі жыхары горада Галіна і Таццяна Паповы. Капаючы свой агарод на вуліцы Набярэжнай, яны знайшлі гаршчок з манетамі 1549—1559 гадоў, выпушчанымі польска-літоўскім каралём Сігізмундам. Скарб манет перададзены Рэчыцкаму краязнаўчаму музею.

Каго выбіраў народ

У нядзелю, 12 чэрвеня, у нашай краіне адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет СССР сёмага склікання. Галасаванне пачалося ўсюды ў 6 гадзін раніцы і закончылася ў 10 гадзін вечара па мясцоваму часу. Для правядзення выбараў было ўтворана 1 517 выбарчых акруг, з іх 767 па выбарах у Савет Саюза і 750 па выбарах у Савет Нацыянальнасцей.

Паводле праведзенага падліку, у выбарах прынялі ўдзел 143.917.031 выбаршчык, або 99,94 працэнта ад агульнай колькасці выбаршчыкаў, уключаных у спісы. Выбары адбыліся ва ўсіх выбарчых акругах. У выбарчых акругах па выбарах у Савет Саюза за кандыдатаў у дэпутаты галасавала 99,76 працэнта выбаршчыкаў, якія прынялі ўдзел у выбарах, і ў выбарчых акругах па выбарах у Савет Нацыянальнасцей — 99,80 працэнта. У Беларусі за кандыдатаў у Савет Саюза ад агульнай колькасці выбаршчыкаў было падаана 99,93 працэнта галасоў і ў Савет Нацыянальнасцей — 99,92 працэнта.

Гэтыя лічбы ўзяты з паведамлення Цэнтральнай выбарчай камісіі па выбарах у Вярхоўны Савет СССР, якія апублікаваны ў саюзным і мясцовым друку. Яны сведчаць аб тым, што выбары ў нашай краіне прайшлі дружна і арганізавана. Людзі прадэманстравалі сваю адданасць блоку камуністаў і беспартыйных. Гэта яскравы прыклад савецкай дэмакратыі ў дзеянні.

Ад нашага краю ў вышэйшыя органы ўлады абрана 28 дэпутатаў у Савет Саюза і 32 дэпутаты ў Савет Нацыянальнасцей. Усе яны людзі розных пакаленняў, розных прафесій і заняткаў. Вось адна з дэпутатаў — Ганна Ясючэня. Калі ёй было 13 год, яе бацькоў расстралялі гітлераўцы. Пасля выгнання з нашай зямлі нямецкіх акупантаў яна выхоўвалася ў дзіцячым доме і вучылася ў рамесным вучылішчы. І васьмю 20 год жанчына працуе на Мінскім аўтамабільным заводзе. Маці траіх дзяцей, яна знаходзіць час і для грамадскай работы. Ганна Ясючэня — член жаночага савета прадпрыемства, удзельнічае ў мастацкай самадзейнасці. За працавітасць і добрыя ад-



Галасуюць мінскія трактарабудульнікі.
Фота В. Крэтава.

носіны да людзей калектыву завода і вылучыў яе, простую работніцу, у Вярхоўны Савет краіны.

Сярод дэпутатаў ад нашага краю мы бачым таксама ўдзельніка штурму Зімняга ў кастрычніку 1917 года, цяпер прэзідэнта Акадэміі навук БССР, В. Купрэвіча і брыгадзіра горнапраходчага камбайна першага Салігорскага калійнага камбіната В. Пінчука, ветэрана дзвюх войнаў, старшыню калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна К. Арлоўскага і рабочага Аршанскага паравознага дэпо А. Барташэвіча, даярку калгаса імя Жданова Брэсцкага раёна Л. Асіюк і слесара-лекальшчыка Віцебскага станкабудульнічага завода імя Кірава В. Грыбушкіна, народнага пэста Беларусі Пётруся Броўку і даччыцу жывёлы з сельгасарцелі «Перамога» Жытківіцкага раёна С. Марусіч і многіх іншых.

Пасылаючы сваіх прадстаўнікоў у вышэйшы орган улады, нашы людзі на перадавыбарчых сходах і сустрэчах давалі кандыдатам у дэпутаты свае наказы. Яны наказвалі ім разумна і па-гаспадарску кіраваць дзяржавай, рабіць усё дзеля таго, каб людзям краіны жылося яшчэ лепш, а на зямлі заўсёды быў мір і дружба.

Галасуючы за сваіх кандыдатаў, савецкія людзі галасавалі за далейшы росквіт Радзімы, яшчэ вышэйшы ўзровень яе культуры, эканомікі, за паляпшэнне свайго жыцця. А перспектывы ў нас велічныя і грандыёзныя. Яны акрэслены ў пяцігадовым плане развіцця народнай гаспадаркі СССР, які прыняты на XXIII з'ездзе КПСС. Дастаткова сказаць, што толькі ў Беларусі к канцу пяцігодкі будзе ўзведзена шмат новых заводаў і фабрык, стане яшчэ больш урадлівай зямля. У гарадах і вёсках людзі атрымаюць ад дзяржавы і пабудуюць самі тысячы новых дамоў і кватэр.

І наш народ спадзяецца, што грандыёзныя народнагаспадарчыя планы будуць з гонарам выкананы. Ды гэта і зразумела. У савецкага парламента няма іншых інтарэсаў, чым служыць свайму народу, быць выканаўцам яго волі.

НАШЫ КАРЭСПАНДЭНТЫ ПАВЕДАМЛЯЮЦЬ

Палана ў Паршынекім гні — нібы глядзельная зала ў зялёным тэатры. Сюды прыйшлі і прыехалі палыводы і жывёлаводы саўгаса імя Чкалава, каб падвесці вынікі работы на першым этапе барацьбы за ўраджай — веснавой сяўбе. Чуты ажыўленая гамонка, смех, грае духавы аркестр.

Паступае ўрачыстая мінута. Дырэктар саўгаса Л. Тапуноў аб'яўляе, што ўзняў Дзяржаўны сцяг СССР і БССР даручаецца ўпраўляючаму аддзяленню «Кузавіна» В. Савянкову, якое дабілася лепшых вынікаў у час веснавых палывых работ, і палыводу гэтага ж аддзялення С. Лапцэвай.

Пасля даклада аб выніках работы саўгаса слова атрымаў першы сакратар райкома партыі М. Старавойтаў. Ён зачытвае віншаванне райкома, выканаўчага камітэта раённага Савета дэпутатаў працоўных і раённага вытворчага ўпраўлення сельскай гаспадаркі калектыву саўгаса імя Чкалава ў сувязі з дасягненнем працоўнай перамогі. М. Старавойтаў абвясціў, што па выніках вытворчасці малака ў першым квартале саўгасу прысутны пераходны Чырвоны сцяг райкома партыі і райвыканкома.

Бялікая група работнікаў палыводства і жывёлагадоўлі саўгаса была ўзнагароджана ў гэты дзень ганаровымі граматамі і каштоўнымі падарункамі. Пасля ўрачыстай часткі зноў зайграла музыка, загучэлі песні. Рабочыя веселіліся да позняга вечара.

С. СІДАРАУ.

Горацкі раён.

Вечарам 22 чэрвеня 1942 года ў трох кіламетрах ад вёскі Лозкі пачуўся моцны выбух. Гэта партызаны пусцілі пад адхон цягнік з боепрыпасамі і жывой сілай праціўніка. А раніцай каля вёскі спыніўся варожы бранепоезд і адкрыў агонь па хатах.

Граз некалькі хвілін у вёску ўварваліся карнікі. Яны пачалі зганяць людзей на «ход» у тры дамы. Калі людзі сабраліся, карнікі забілі ў дамах дзверы, вокны, а потым паднялі іх разам з людзьмі. Згарэла 465 чалавек. У агні загінулі бацька і два браты Вольгі Малашчанкі, якой цудам удалося выратавацца.

Калі ў канцы 1943 года Лозкі былі вызвалены нашай арміяй ад нямецкіх захопнікаў, Вольга падала ў ваенкамат заяву, каб яе накіравалі на фронт. Просьба была задаволеная. Вольга Малашчанка прайшла цяжкі баявы шлях ад роднай вёскі да Берліна. Яна ўзнагароджана медалямі «За баявыя заслугі», «За перамогу над Германіяй».

Цяпер Вольга Яўсееўна працуе ў калгасе «Рассвет».

А. ГРУШЭЦКІ.

Калінкавіцкі раён.

Выдатны падарунак ад будаўнікоў атрымалі жыхары вёскі Голдава Лідскага раёна. Тут пачала працаваць участковая балыйца на 50 ложкаў. У новай лячэбнай установе ёсць амбулаторыя, фізіятэрапеўтычны кабінет, перавязочная. Пацыентаў абслугоўваюць 25 медыцынскіх работнікаў.

А. МАЗУР.

Усё больш і больш расшыраецца горад Клімавічы, прыгажэй робяцца яго вуліцы. У гэтым годзе забудоўваюцца дзве новыя вуліцы — Касманаўтаў і імя Героя Савецкага Саюза М. А. Старавойтава, ураджэнца вёскі Якімовічы Клімавіцкага раёна.

У цэнтры горада ўзводзіцца прыгожы трохпавярховы адміністрацыйны будынак, гасцініца, два 16-ці і адзін 32-х кватэрны жылыя дамы. Гэтыя новабудовы намечана здаць у эксплуатацыю ў гэтым годзе.

Г. КУРЭПІН.

НА АРШАНСКІМ ІЛЬНОКАМБІНАЦЕ

Аршанскі ільнокамбінат, дзецішка першых пяцігодак, адзін з буйнейшых у краіне. Сёння ён аснашчаны перша-класнай айчынай тэхнікай. Яго фабрыкі штогод перапрацоўваюць дваццаць чыгуначных вагонаў валакна. Кожны васьмю метр ільняных тканін, выпушчаных у краіне, зроблен рукамі аршанскіх тэкстыльшчыкаў. За гады сямігодкі на камбінат асвоены выпуск 1 300 розных відаў бытавых жакардавых і гладкіх тканін,

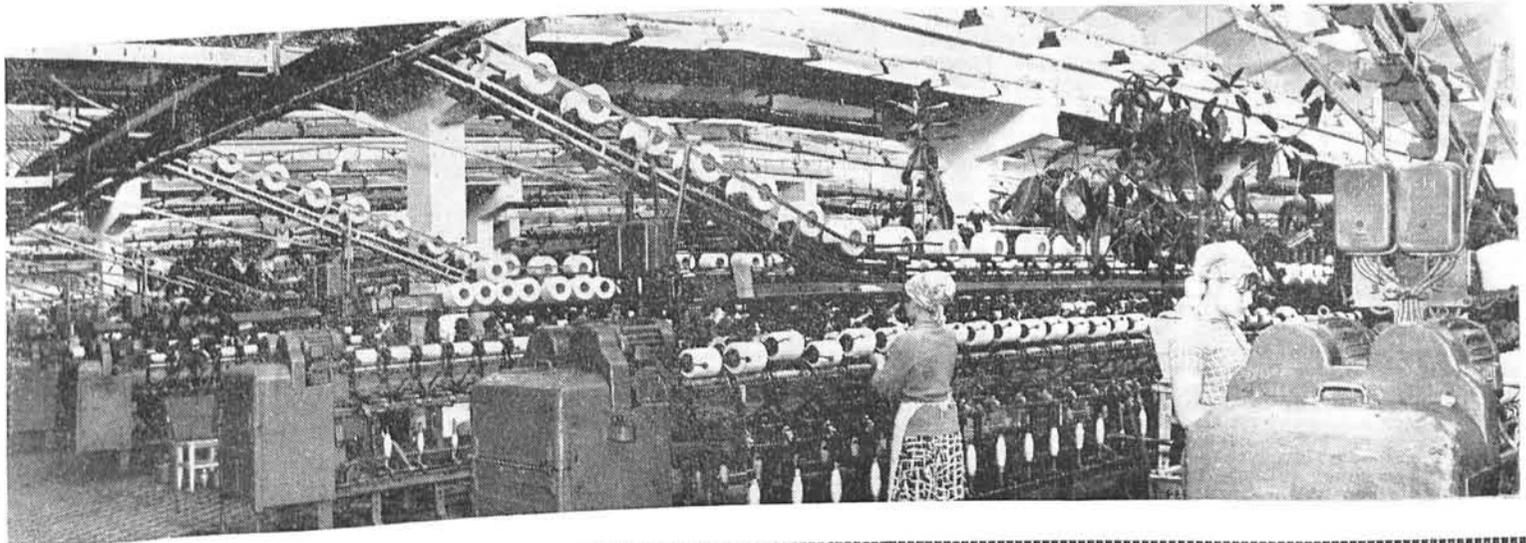
якія карыстаюцца добрым попытам у насельніцтва. Марка флагмана беларускай тэкстыльнай прамысловасці славіцца ва ўсіх кутках нашай неабсяжнай Радзімы. Прадукцыя аршанскіх тэкстыльшчыкаў вядома таксама ў Англіі, Францыі, Фінляндыі і многіх іншых краінах свету.

Узніжана пачалі аршанскія тэкстыльшчыкі новую пяцігодку. За пяць месяцаў яны далі звыш задання 1 мільён 99 тысяч квадрат-

ных метраў ільняных тканін. Перакрыты таксама планы па рэалізацыі, каапераваных і экспертных пастаўках. За паспяховае выкананне сямігадовага плана, стварэнне і выпуск тканін новых структур і штучных валокнаў, расшырэнне вытворчасці і датэрміновае асваенне праектных магутнасцей камбінат узнагароджан вышэйшай урадавай узнагародай — ордэнам Леніна.



НА ЗДЫМКАХ: група перадавікоў вытворчасці камбіната — памочнік майстра В. ШЭЙКА, ткачыха Г. МУХАМЕДЗЯНАВА і інструктар вытворчага навучання Т. ПАЧКАЙ. Унізе — агульны выгляд матальнага цэха.
Фота Ул. Лупейкі.



Пасябравалі Жодзіна з Міланам

У пакой камандзіра войскай часці ўвайшла старэнькая з белаю, як лунь, галавой жанчына. Афіцэр пашыноўнаму абняў і расцалаваў гошцю.

Хто ж гэта жанчына?

...Мірнае жыццё сям'і Анастасіі Купрыянавай было парушана вайной. Даведаўшыся аб тым, што сыны Міхаіл і Уладзімір збіраюцца ісці ў партызаны, Купрыянава не стрымлівала іх, а наадварот, благавіла на подзвігі. А калі пайшоў у рады народных месціўцаў і пятнаццацігадовы Пятро, маці таксама вырашыла ісці ў партызанскі атрад.

Пасля выгнання нямецкіх акупантаў з Жодзіна Пятро пайшоў у Смалявіцкі раённаваенкамат і настаяў, каб яго залічылі ў рады Савецкай Арміі.

...Група войнаў атрымала заданне — авалодаць вышыняй, на якой знаходзіўся варожы дзот. У час бою за вышыню група несла страты. Паўстала пагроза, што заданне будзе не выканана. Тады яфрэйтар Пётр Купрыянаў наблізіўся да дзота і кінуў некалькі гранат, але варожы агонь не спыніўся. Рашэнне прыйшло вокагненна: юнак падняўся з зямлі і грудзмі закрыў амбразуру. Таварышы выкарысталі гэты момант, узяліся ў атаку і авалодалі вышыняй. Цаной

свайго жыцця Пётр Купрыянаў даў магчымасць выканаць баявую задачу. Гэта было 2 лістапада 1944 года.

Пятру Купрыянаву пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Загадам Міністра абароны Саюза ССР імя яфрэйтара Купрыянава навечна занесена ў спісы часці.

Часць, у якой служыў сын Анастасіі Купрыянавай, стала цяпер для жанчыны родным домам, а яе салдаты роднымі сынамі. Як жаданую гошцю сустракаюць яе афіцэры і салдаты.

Мнагалюдна бывае і ў доме Купрыянавай. Да яе часта прыязджаюць школьнікі з розных гарадоў Беларусі. Нядаўна пабывала група дзяцей з Літоўскай рэспублікі, дзе ваяваў і загінуў Пётр. Там яго імя прысвоена піянерскаму атраду сярэдняй школы і камсамольскай арганізацыі саўгаса, на тэрыторыі якога здзейсніў свой подзвіг Пётр.

У гады другой сусветнай вайны у доме італьянскага селяніна Альчыды Чэрві дзесяткі савецкіх людзей знайшлі прытулак. За дапамогу савецкім войнам Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Альчыды Чэрві быў узнагароджан ордэнам Айчынай вайны I-ай ступені.

Сем сыноў італьянскага селяніна мужна змагаліся супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Фашыстам удалося схіпіць іх. Усе яны былі расстреляны. Гэта найвялікшае гора мужна вытрымаў стары селянін.

Альчыды Чэрві стаў нацыянальным героем італьянскага народа.

У 1956 годзе ў Маскве выдавецтва «Молодая гвардия» выдала кнігу Альчыды Чэрві «Мае сем сыноў» з прадмовай генеральнага сакратара Камуністычнай партыі Італіі Пальміра Тальяці. Прачытаўшы кнігу, Анастасія Фамінічна паслала ліст Альчыды Чэрві.

«У мяне не стала чатырох сыноў, у вас — сямі, — пісала яна свайму далёкаму італьянскаму сябру. — Але я не хачу, каб былі новыя ўдовы і сіроты. А ёсць яшчэ такія людзі — ды іх і людзьмі нельга называць, — якія прагнуць вайны і рыхтуюць чалавечтву новаю бойню.

За долары яны гатовы праліць рэкі чалавечай крыві, кінуць у вогненны смерч мільёны людзей. Вядома, што іх дзеці ваяваць не будуць, а да чужых — ім якая справа!

Дарагі Альчыды! Ні я, ні вы — я добра ведаю гэта — не жадаем вайны, не хоча яе і мой народ, таму што ведае, якое гора нясе яна з сабой...»

Хутка з Італіі ў Жодзіна прыйшоў адказ. Альчыды Чэрві пісаў:

«Мне, грамадзяніну Італіі, прадстаіць пільна сачыць за жыццём нашай рэспублікі, якая з'явілася на зямлі, палітай кроўю маіх сямі сыноў. Разам з усімі дэмакратычнымі сіламі я буду змагацца за тое, каб Італія магла адбіць атакі іншаземнага імперыялізму і паслухмяных яго волі клерыкальна-фашысцкіх сіл. У адзінстве нашых народаў і ў адзінстве народаў усіх краін і кантынентаў — залог перамогі міру. Жадаю вам многа-многа здароўя і новых поспехаў вашаму вялікаму народу. Мае нявесткі і ўнукі гора ча абдымаюць вас, а я моцна цісну руку дарагому другу».

Даўно пачалася гэта перапіска. Яна перарасла ў вялікую дружбу двух простых людзей, якія вырашылі прысвяціць сябе высакароднай справе — барацьбе за мір. Абодва яны — беларуская пенсіянерка Анастасія Фамінічна Купрыянава і італьянскі селянін Альчыды Чэрві — людзі пажылога ўзросту. Сёлета Анастасія Фамінічна споўнілася 93 гады, а Альчыды Чэрві — 91 год. Але ў барацьбе за мір, за дружбу народаў, за шчасце падрастаючага пакалення яны нястомныя.

Я. КУЧАР.



Помнік Герою Савецкага Саюза Пятру Купрыянаву ў Жодзіна.



СЫН ПАЛЕССЯ

У трагічны 1941 год 28 чэрвеня на Піншчыне загрымеў першы партызанскі бой. Кіраваў ім Васіль Захаравіч Корж. Гэта быў ужо вопытны, абстраляны камандзір. У пачатку 20-х гадоў на Заходняй Беларусі гуляла слава аб народных атаманах. Адным з іх быў Кірыл Пракоф'евіч Арлоўскі, а яго памочнікам — Васіль Корж, які ўцёк з арміі панскай Польшчы. У той час яны бралі за гора польскіх ваявод. З таго часу і прысвяціў Васіль Корж сваё жыццё справе вызвалення народа, барацьбе за яго шчасце. І тады, калі грозныя хмары навеслі над рэспубліканскай Іспаніяй, сын Палесся стаў байцом інтэрнацыянальнай брыгады і бястрашна змагаўся за свабоду іспанскага народа.

Вярнуўшыся да мірнай працы, Васіль Захаравіч стаў работнікам Пінскага абнома партыі. А калі 22 чэрвеня 1941 года да Пінска даляцела вестка аб тым, што гітлераўскія самалёты бамбілі Брэст і іншыя гарады, Васіль Захаравіч прыступіў да фарміравання партызанскага атрада. У самым пачатку вайны гэты атрад налічваў 60 адважных байцоў. Вось яны першымі і сустрэлі ворагаў ля свайго горада. Потым

атрад вырас у магутнае партызанскае злучэнне, якое налічвала 15 тысяч партызан.

У рэспубліцы добра ведаюць славыя герояў, якія савецкім салдатам былі яны для фашыстаў, а беларускім сёлам прыносілі вызваленне.

14 ліпеня 1944 года войскі Савецкай Арміі разам з партызанскім злучэннем Героя Савецкага Саюза генерала Коржа вызвалілі ад гітлераўцаў Пінск — горад, адкуль пачынаў сваю дарогу першы ў Беларусі партызанскі атрад.

Цяпер у Пінску на будынку, дзе некалі быў гарадскі камітэт партыі, а цяпер музычная школа, устаноўлена мемарыяльная дошка. Яна расказвае аб тым, што тут 22 чэрвеня 1941 года фарміраваўся партызанскі атрад, на чале якога стаў камуніст Васіль Захаравіч Корж.

Мірныя, радасныя дні абвясціў зямлі май 1945 года. Намеснікам міністра лясной прамысловасці стаў Васіль Захаравіч Корж. Але пачынулася вайна, дзе батрачылі некалі яго дзед і бацька, дзе вырас сам. Паклікалі людзі. І ён вярнуўся ў роднае Хорастава. Зямляні абралі яго старшынёй калгаса. І пад яго кіраўніцтвам разбураная вайной гаспадарка паднялася, умацавала. Зноў радаснымі усмешкамі засяціліся твары людзей.

НА ЗДЫМКУ: Герой Савецкага Саюза В. З. КОЖА са сваімі баявымі сябрамі Эдуардам НОРДМАНАМ (злева) і Фёдарам КУНЬКОВЫМ. Ад першага партызанскага бою і да апошняга дня Вялікай Айчынай вайны яны прайшлі побач.

Фото Ул. ЛУПЕИКИ.

РЫЗЫКУЮЧЫ ЖЫЦЦЁМ

Спяткотны ліпенскі дзень 1941 года. Варожыя снарады з непрыемным скавытаннем пералітаюць праз прыземістыя хаты і бухаюць на жытнёвым полі. Там, наснех выканаўшы аковы, чырвонаярмейцы занялі абарону.

Ад кожнага выбуху ўздрыгваюць дзверы ў склепе, сыплецца са столі пясок. Мікалай Сямёнавіч Маёрчык, мужчына з сёвай галавой, трывожна прыслухоўваецца да бою.

— Зараз немцы ў атаку пойдучы, — сам сабе кажа ён. — Ох, вялічка прыдзецца хлопцам, — уздыхае стары.

Калі ўсё сціхла, стары, прыгінаючыся, вылез са склепа і папоўз да стралковых ячэек. З жыта чуліся стогны. Яшчэ зусім маладзенькі чырвонаярмеец, паранены ў грудзі, напалавіну выбраўся з акова, і тут сілы пакінулі яго.

Чалавек звыклым рухам асцярожна ўзваліў параненага сабе на плечы і папоўз да алешніку, што надступаў да жыта.

Хутка ён вярнуўся, несучы на спіне яшчэ аднаго чырвонаярмейца. Адначасна крыху — і зноў туды, дзе ішоў бой.

Паміж каласоў жыта бруднымі плямамі замільгалі каскі варожых салдат. Яны абшуквалі поле і стралялі з аўтаматаў.

— Дабіваюць параненых, — здагадаўся стары. Яму, бывалому салдату, яшчэ з даўняйшай вайны былі знаёмыя звычкі гэтых ваяк.

— Хлопцы, паляжыце тут крыху, а я папаўзу. Трэба ратаваць нашых, — трывожна зашптаў чалавек і знік у жыце.

— Хальт! Хэндэ хох! — залемантавалі ворагі. Чалавек прапоўз яшчэ крокаў трыццаць і падняўся. Немцы і кінуліся да яго.

Пасыпаліся ўдары прыкладамі. Але ён не чуў болю. Галоўнае — немцы не заўважылі параненых. А стары салдат здолеў выкруціцца.

Ворагі прывялі яго да свайго камандзіра. Мікалай Сямёнавіч чотка, па салдацкай звычцы расказаў пра мэту свайго наармейца не знайшоў, відаць, усе адмышлі.

Невядома на якой прычыне, але больш яго не білі. Завялі ў старое гумно, падперлі дзверы калом. Паглядзеў стары салдат у шчыліну — вартавога няма. Каля процілеглай сцяны была невялікая ямка. Расшырыў яе крыху і выбраўся на волю.

Аддыхаўся крыху — і да салдат. Усе былі на месцы. Прынёс ім чыстай вады, парваў на бінты сваю кашулю.

Як самага запаветнага, усе чакалі цемнаты. Калі над зямлёй сніваўным полагам разаслаўся туман, падаўся стары ў вёску, узяў на дапамогу жанчын, перанёс параненых у хату. Там абмылі, перавязалі раны. І павезлі да сваіх, якія займалі абарону за ракой Піці.

...Дваццаць пяць гадоў мінула з таго часу. Гора не абмінула і старога салдата. Не вярнуўся з вайны адзіны сын. Да шчэнтэ зруйнавалі фашысты дом. Але не зламала яго гора. Колькі стала сіл, працаваў у родным калгасе. Зараз ён на пенсіі, 80 гадоў ужо споўнілася.

А. ШУРПАЧ.

ВЫШРАБАВАННЕ НА ВЕРНАСЦЬ

Міхаіл Лабяк жыў у Магілёве, калі пачалася вайна. Пайце ў дзёзючу Чырвоную Армію ён не змог на стану здароўя. Міхаіл бачыў, як здэкаваліся захопнікі з мірнага насельніцтва, як расстрэльвалі непахісных патрыётаў. Балюча ў сэрці адклікаўся грукат каваных фашысцкіх ботаў па вуліцах роднага горада. Усё цяжэй і цяжэй становілася жыць.

Усе ведалі, што ў горадзе ёсць падпольшчыкі, бо кожную раніцу жыхары Магілёва, чыталі расклееныя за ноч лістоўкі і зводкі Саўінфармбюро. Знаёсіці падпольшчыкаў было нялёгка.

Асеннім вечарам 1941 года, калі Міхаіл вяртаўся дадому, ён прыкмеціў каля плота чалавек, Падышоў бліжэй, узрадаваўся сустрэчы. Перад ім стаў настаўнік Казімір Юліянавіч Мэтэ. Яны прывіталіся як старыя сябры. Размова была кароткай. У гэтую ноч ён доўга не снаў. У галаве нараджаліся планы. Праз некаторы час Міхаіл стаў актыўным і падзейным памочнікам Казіміра Юліянавіча.

Ён працаваў у майстэрнях. Калі партызанам спатрэбіўся генератар настаяннага току, партрыёты здабылі яго. Ноччу Лабяк і яго таварышы перанеслі генератар ва ўмоўнае месца. Ра-зім затым пераправілі народнымі месціцам. Ра-ніцай немцы заўважылі прапажу. Міхаіла вы-клікаў упраўляючы майстэрнямі. Нічога не да-біўшыся ад юнака, ён звольніў яго.

На сушыльным заводзе, куды затым пасту-піў працаваць Міхаіл Лабяк, ён уліўся ў групу, якую ўзначальваў Міхаіл Антонавіч Свідэр-скі. Завод выпускаў прадукты харчавання для веццаў. Падпольшчыкі ведалі, што чым горш будзе працаваць завод, тым большымі будучы-перабор і забеспячэнні акупантаў.

Пажар узнік нечакана ў кафейным цэху. А затым загарэліся астатнія цэхі заводу. Некаль-кі тыдніў спатрэбілася фашыстам, каб адна-віць прадпрыемства.

Заставацца далей на сушыльным заводзе Міхаілу стала небяспечна. Па заданню органи-зацы ён паступае змязчыкам на млын. Кожны дзень даводзілася выконваць сціпую, на першы погляд, аперацию — змазваць абсталяван-не. Праўда, тэхналогія змазкі была незвычай-ная. Спачатку ў маслёнку засыпаўся металіч-ны пыл, а зверху яна запаўнялася маслам. Так некалькі разоў у дзень. Нямога патрабавала-ся часу на тое, каб млын выйшаў са строю.

У горадзе падпольшчыкам становілася ўсё цяжэй і цяжэй. Той, хто меў «хвасты», адра-зу ж уходзіў да партызан. Небяспечным ста-ла заставацца і Лабяку. З партызанскага атра-да на сувязь выслалі правадніка, які павінен быў суправаджаць Міхаіла. Але не суджана было ў той вечар Міхаілу ўбачыць вогнішчы партызанскага лагера. Гестапаўцы арыштава-лі яго. Каты па некалькі разоў у суткі на-ладжвалі допыты, збівалі. Пасля допыту ўно-сілі ў камеру ў непрытомным стане. Аднак фашысты не пачулі ад патрыёта ніводнага слова.

Зараз Міхаіл Фёдаравіч працуе на за-водзе «Стромашына». Скончыў вяртэрні ма-шынабудуўнічы тэхнікум і цяпер займае па-саду навіроўшчыка механічнага цэха, актыў-на ўдзельнічае ў грамадскім жыцці, з'яўляе-ца членам бюро эканамічнага аналізу. На ра-хунку бюро больш 10 000 рублёў умоўна-гада-вой эканоміі. Значная доля ў гэтым і Міхаіла Фёдаравіча.

Т. БУЛЫНКА.



Якаў Кульчынскі на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці-Героя ў час экскурсіі.

З ГОСЦЕМ ПА БРЭСТЧЫНЕ

На Брэстчыне ў сваіх родных госціць наш зямляк з Канады, супрацоўнік газеты «Вестник» Якаў Васільевіч Кульчынскі. Нядаўна карэспандэнт «Голасу Радзімы» пабывалі ў Якава Васільевіча і правалі з ім некалькі дзён. Ніжэй друкуем іх рэпартаж.

Аб тым, што Якаў Васільевіч насці — Белая вежа, пабудаваная ў XIII стагоддзі на рацэ Лясной. Цяпер вежа ўзята пад ахову дзяржавы і ў ёй адкрыты музей. Тут мы пазнаёмліся з гісторыяй вежы, аглядаем экспанаты музея, але самае цікавае было наперадзе.

Белавежская пушча адзіная ў нашай краіне дзяржаўная запаведна-паляўнічая гаспадарка, дзе вольна больш як 150 год жыўць адны з самых старажытных звяроў, сюды штогод прыязджаюць тысячы турыстаў з розных куткоў Са-вецкага Саюза і з-за мяжы. Для іх тут адкрыты выдатны му-зей прыроды.

Хараство пушчы прымушае нашага гасця ўзяць у рукі кі-накамеру.

— Хачу, каб гэты цуд прыро-ды пабачылі і мае таварышы з Федэрацыі рускіх канадцаў. Я абяцаў ім прывезці з радзі-мы кінафільм.

Наступны дзень нашага па-дарожжа мы прысвяцілі Брэ-сту. У гэтым горадзе Якаў Ва-сільевіч апошні раз быў у 1929 годзе, калі ехаў з сям'ёю ў далёкую чужыну. Мы доў-га хадзілі з госцем па го-радзе, любаваліся хараством яго вуліц. І як ні спрабаваў Якаў Васільевіч хоць што-небудзь знайсці ад мінулага Брэста, так нічога і не знай-шоў. Брэст навава адбудаваў-ся, навава ўпрыгожыўся.

Ёсць, праўда, у горадзе адно месца, якое нагадвае стары Брэст. Але гэтае месца людзі ніколі не будуць перабудоў-ваць і наводзіць на ім лоск сучаснай архітэктуры. Імя гэ-таму месцу — Брэсцкая крэ-пасць-Герой. Тут 22 чэрвеня 1941 года савецкія воіны пер-шымі прынялі на сябе ўдары гітлераўскіх полчышчаў. Тут на працягу месяца яны муж-на змагаліся з ворагамі і ўпі-салі выдатную старонку ў ге-раічны летапіс Вялікай Айчын-най вайны.

— Раней аб крэпасці я ве-даў толькі з кнігі і газет, — сказаў Якаў Васільевіч, калі мы ступілі на тэрыторыю цы-тадэлі. — А сёння сваімі ва-чыма магу ўсё гэта ўбачыць.

Цяпер на тэрыторыі крэпас-ці адкрыты музей славы. Нам паказалі фільм аб падвзгі абаронцаў цытадэлі, шматлікія дакументы і экспанаты.

— Той, хто прыходзіць сю-ды, — сказаў Якаў Васільевіч, калі мы пакідалі крэпасць, — абавязкова павінен пакланіцца гэтым руінам і тым людзям, якія загінулі дзеля таго, каб на зямлі быў мір, а людзі бу-давалі сваё шчасце.

Развітваліся мы з Якавам Васільевічам добрымі сябрамі. Акрамя роднай Брэстчыны, ён мае намер пабываць у Мін-ску, наведваць Маскву, з'ез-дзіць да сваіх родзічаў у Крымскую вобласць. І мы па-жадалі яму добрага падарож-жа па нашай зямлі.

Л. СКІБЕНКА,
М. ІВАНУ.

«Голас Радзімы»

№ 24 (930)

ЗАПАД СМОТРИТ НА СССР

В СТАРЫЙ И НОВЫЙ СВЕТ

Западная печать широко комментирует успехи Советского Союза в создании мощного торгового флота. Буржуазные газеты и журналы не без горечи констатируют: СССР становится одной из крупнейших морских держав мира.

«РИПОРТЕР», НЬЮ-ЙОРК.

Недавно тысячи англичан устремились в лондонский порт, чтобы осмотреть новый советский пассажирский лай-нер «Александр Пушкин». Зрители увидели прекрасный корабль, обтекаемой формы. Пожалуй, менее кричащий, чем его атлантические соперники, но, безусловно, такой же ком-пактнейший.

Видно, ни одна другая страна не может сравниться с Советским Союзом, создав-шим в течение последних деся-ти лет один из самых боль-ших торговых флотов в мире.

В известном курсе лекций по морской стратегии, которые прочитал в последние годы прошлого столетия в военно-морском колледже в Ньюпор-те капитан Маган, он обратил внимание на тот факт, что «...Россия ведет незначитель-ную морскую торговлю, по крайней мере с использованием собственных судов; ее торго-вый флаг можно редко уви-деть на морях; ее ...ни в каком смысле нельзя назвать мор-ской державой...»

Еще не так давно замечания Магана в основном оставались справедливыми. После этого Россия передвинулась с двенадцатого на седьмое ме-сто среди морских держав. Она приобрела суда общим водоизмещением около 7 мил-

лионов тонн, причем в боль-шинстве случаев они совре-менные, быстроходные и пре-красно спроектированные. Принимая во внимание, что, согласно существующим пла-нам, его флот будет ежегодно увеличиваться более чем на один миллион тонн, к 1980 году Советский Союз будет располагать тоннажем более чем в 20 миллионов, то есть таким флотом, какой имеет сейчас Англия. К этому вре-мени, если западное судоход-ство будет сокращаться так-им же темпами, как и сейчас, и если произойдет заморозка с японскими планами огромной торговой экспансии, русские могут оказаться владельцами самого крупного, современно-го и разнообразного торгового флота.

Эффективную мощь Совет-ского Союза в этой области как в настоящее время, так и в будущем нужно расценивать в свете того факта, что неко-торые из его восточноевропей-ских союзников также созда-ли внушительные флоты и су-достроительную промышлен-ность, в особенности Польша и ГДР.

Едва ли существует торго-вый путь, по которому не хо-дят суда социалистического лагеря. Сам Советский Союз ведет сейчас торговлю при

помощи собственных судов бо-лее чем с шестидесятью странами. Его пароходы пла-вают из портов Балтийского и Черного морей и Дальнего Востока во все районы Азии, Африки, Индийского океана, Карибского бассейна. Южной Америки, Средиземного моря и все в большей степени к обоим побережьям Канады. Его траулеры, хотя они формально и не входят в состав торгового флота, можно ви-деть повсюду.

В течение последних лет я жил вблизи Гибралтара. Здесь сходятся несколько главных советских морских путей, и туда приходит больше русских судов, чем в любой другой порт за пределами Советского Союза. После англичан этим портом больше всех пользуют-ся русские.

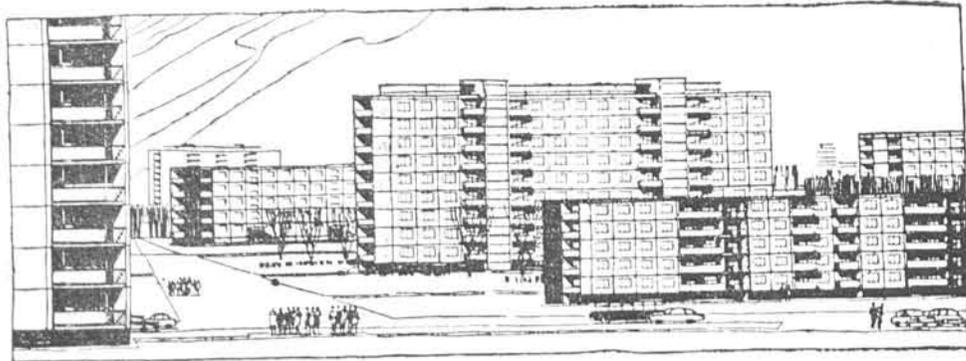
Наличие у русских торгового флота общим тоннажем в семь миллионов означает, что этот флот сейчас уже превос-ходит по своим размерам дей-ствующий флот США. К 1971 году советский флот по своим масштабам в два раза прев-зойдет американский. Более того, две трети из примерно двух тысяч советских судов (не считая траулеров и других рыболовных судов) построены менее десяти лет назад, а 58 процентов танкеров — менее пяти лет назад, в то время как в среднем доля таких судов во всем мире составляет лишь 36 процентов.

Ноэль МОСТЕРТ.



Фотаэцюд І. Змітровіча.

Прыпяць працуе на пяцігодку.



Розныя тыпы дамоў з блок-пакояў.

ДАМЫ З БЛОК-ПАКОЯЎ

Сёння ў Мінску будуць дамы з блокаў і больш буйных дэталляў — панелляў, — адна панель на ўсю сцяну. Гэта найбольш прагрэсіўны метад будаўніцтва. Усе работы, акрамя мантану дома і аддзелкі, выконваюцца на заводзе, індустрыяльным спосабам, патакам. Дом робіцца літаральна за некалькі тыдняў. Але архітэктарская і інжынерная думка прапануе ўжо новыя, яшчэ больш прагрэсіўныя індустрыяльныя метады будаўніцтва. У «Белдзяржпраекце» архітэктары Ю. Шпіт, Ул. Цямноў і інжынер Д. Міхайлоўскі распрацавалі праекты жылых дамоў з блок-пакояў. На заводзе рыхтуюцца пакоі, кухні, ванныя, санвузлы, прыхожыя — цалкам, з чатырма сценамі, падлогай, столлю, воннамі, дзвярыма. Тут усё пафарбавана, замацавана на сваіх месцах — і ракавіны, і ванна, і газавая пліта, і г. д. Словам, аддзелка зроблена поўнасьцю. На месцы будучага дома гэтыя блок-пакоі толькі састаўляюць адзін з адным і прыварваюць.

Цікава ў новым доме зроблена ацяпляльная сістэма. Тут няма радыятараў. Цёплае, ачышчанае, крыху ўвільготненае паветра зімой падаецца ў кожную неатэру па спецыяльных трубах.

Некалькі такіх эксперыментальных дамоў пастаўлена ўжо ў мінскіх мікрараёнах. Зараз робіцца праект завода, які будзе выпускаць дамы з блок-пакояў.

Дзе Нёман нясе свае воды

Сяло Мікалаеўшчына размяшчаецца ў Наднямонні, на самым беразе ракі, што цячэ каля вёскі, падмываючы разложыстыя дрэвы. У гэтым сяле з даўніх часоў і жыве род Міцкевічаў, з якога выйшаў вядомы народны паэт, класік беларускай літаратуры Якуб Колас. Тут Колас вучыўся ў сельскай школе, тут ён упершыню пазнаёміўся з цяжкім сялянскім лёсам.

Непазнавальна змянілася жыццё жыхароў Мікалаеўшчыны пры Савецкай уладзе. Вераснёўскія дні 1939 года прынеслі ім вызваленне, і яны «пачалі будаваць сваё жыццё ўласнымі рукамі, як паўнапраўныя гаспадары сваёй зямлі, без паноў і панскіх указчыкаў».

У маі 1940 года вёску напала бяда. Пажар знішчыў амаль усе пабудовы, згарэла каля 300 дамоў. Дзяржава аказала жыхарам матэрыяльную дапамогу. Вёска хутка была адбудавана нанова. У планіроўцы яе прыняў удзел Якуб Колас. На месцы крывых вулічак Сверханьскай і Дворнай цяпер да самага берага Нёмана падыходзіць шэсць шырокіх вуліц з прыгожымі дамамі. Адна з іх носіць імя народнага паэта.

Вялікія змены ў жыццё сяла прынесла стварэнне там у 1950 годзе буйнейшага ў Стаўбцоўскім раёне калгаса. У яго аб'ядналася звыш 600 гаспадарак.

Калгаснікі назвалі сельгасарцель «Радзіма Якуба Коласа».

На ўскраіне сяла — цагельны завод, прадукцыя якога ідзе на мясцовыя патрэбы і на будоўлі рэспублікі. Працуе мэблевая арцель, пабудавана міжраённая электрастанцыя. Побач з Мікалаеўшчынай размяшчаецца торфапрадпрыемства «Караліны». Працуюць хлебакарня, прадуктовы і прамтатарны магазіны, бальніца, дзіцячыя яслі, бібліятэка, калгасны радыёвузел.

Народны паэт быў частым госцем у сваіх землякоў. Ён не аднойчы наведваў родныя мясціны, знаёмых, сяброў, прымаў актыўны ўдзел у культурным і грамадскім жыцці Мікалаеўшчыны, даваў жыхарам каштоўныя парады ў гаспадарчых пытаннях, клапаціўся аб добраўпарадкаванні вёскі, аб асушэнні мясцовых балот. Гэта яскрава бачна з п'ямага Якуба Коласа да былога дырэктара Мікалаеўшчынскай школы Ігнася Міцкевіча. У ім паэт пісаў:

«Як бачыш, я часасціху сваімі пісьмамі да цябе. Учора паслаў, паслаў і пазаўчора. Я ўсё ж моцна стаю на сваіх пазіцыях у дачыненні да вырашэння пытання аб павелічэнні зямлі для Мікалаеўшчыны. Іх толькі трэба асушыць. Я мяркую, што найбольш прыдатным месцам з'яўляецца Альбуць. Адным словам, трэба разведць. Магчыма, што ў Мікалаеўшчыну

прыедуць меліяратары для разведкі і планіроўкі самой асушкі. Ім трэба паказаць, у якім месцы пажадана рабіць асушку...»

Вось гэта вы, настаўнікі, абмяркуйце і засвойце ў свядомасці мікалаеўцаў добрыя мыслі.

Камсамольцам з хаты-чытальні перадаю, што я збіраю для іх кнігі. Думаю, што кніг удасца сабраць дастаткова... к пачатку мая яны будуць дастаўлены».

Пасля Вялікай Айчыннай вайны ў Мікалаеўшчыне па ініцыятыве Якуба Коласа была пабудавана сярэдняя школа, названая пасля яго імем. Народны паэт унікаў у гаспадарчыя пытанні, клапаціўся аб транспарце і будаўнічых матэрыялах. Цяпер у школе ёсць спартыўная зала, метадычны і біялагічны кабінеты, лабараторыя, піянерскі і лясніцкі пакой, сталовая, бібліятэка, дзе налічваецца каля 4 000 кніг. Добра абсталяваны вучэбныя майстэрні.

Свята ўшаноўваюць вучні і настаўнікі імя народнага песняра — свайго земляка. Аб гэтым сведчыць школьны музей, у якім сабрана нямала пісьмаў паэта, фотаздымкаў, цікавых дакументаў, рэдкіх выданняў кніг. Тут маюцца таксама карта старога вёскі, карта коласаўскіх мясцін, рэдкія партрэты Канстанціна Міхайлавіча.

Школьны музей наведвае

многа людзей навакольных вёсак і раёнаў. Тлумачэнні нярэдка дае пляменнік Якуба Коласа Уладзімір Міцкевіч. Гэта яго рукамі сабрана шмат экспанатаў, па-мастацку аформлена выстаўка, якая адлюстроўвае шлях паэта, яго сувязі з сялом.

Да апошніх дзён свайго жыцця Якуб Колас не пераставаў клапаціцца аб добраўпарадкаванні роднага сяла. Гэта відаць з п'ямага паэта, якое ён паслаў за тры месяцы да смерці настаўніку і пляменніку Ул. І. Міцкевічу. Колас пісаў:

«Дарагі Валодзя!.. Званіў міністру камунальнага будаўніцтва, прасіў яго завесці шыферу для пакрыцця лазні. Ён абяцаў прыехаць у Мікалаеўшчыну і вырашыць гэтае пытанне.

Адносна доктара для бальніцы мне казалі, што справа будзе вырашана трохі пазней, таксама як і справа з назначэннем у Мікалаеўшчыну выкладчыка спеваў і музыкі. Пастараючы і гэтую справу давесці да шчаслівага канца».

Якуб Колас заўсёды захапляўся маляўнічымі акаліцамі Мікалаеўшчыны, сваім родным кутам. Тут надзвычай прыгожымі мясцінамі з'яўляюцца Залессе, Елава, Клешыцы, Магільны курган, Высокі бераг, Бярвянец, Лядзіны, а таксама Прыстанька, дзе ў 1906 годзе адбыўся нелегальны настаўніцкі з'езд.

Жыццё роднай вёскі знайшло адлюстраванне ў творчасці Якуба Коласа. Асабліва яно яскрава апісана ў раннім творы паэта «Наша сяло, людзі і што робіцца ў сяле». Жыхары вёскі сталі прататыпамі герояў паэмы «Новая зямля» і трылогіі «На ростанях». Многія старонкі гэтых твораў прысвечаны Мікалаеўшчыне і яе ваколіцам: леснічоўкам Ласток, Альбуць і Смольня.

У Мікалаеўшчыне жыве сястра Якуба Коласа, а на ўскраіне вёскі, ля самага Нёмана, у леснічоўцы Смольня — яго брат, Іосіф Міхайлавіч Міцкевіч, які з'яўляецца нястомным прапагандыстам коласаўскай творчасці. Гэта леснічоўка цесна звязана з імем Якуба Коласа, сюды ён прыязджаў, тут некаторы час жыў. Іосіф Міхайлавіч ахвотна расказвае пра свайго брата.

— У Смольню мы перасяліліся ў 1910 годзе. Купілі крыху зямлі, гумно, домік у суседняй вёсцы. А во, бачыце, ліпы растуць, — паказвае ён на некалькі паўвекавых разложыстых дрэў, што стаяць недалёка ад хаты, — гэта Канстанцін пасадыў у адзінаццатым годзе. Зараз у Смольні пабудаван філіял музея Якуба Коласа. Гэта будзе яшчэ адзін ачаг культуры ў маляўнічым Наднямонскім краі.

М. ЖЫГОЦКІ.

ХРОНІКА КУЛЬТУРНАГА ЖЫЦЦЯ

Насустрэч знаёмству

У Мангольскай Народнай Рэспубліцы і Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы ідзе падрыхтоўка да Дзён беларускай культуры. У сувязі з гэтым з Мінска ва Улан-Батар і Берлін накіравана некалькі экзэмпляраў шырокафармацыйнай фотавыстаўкі «Савецкая Беларусь сёння», фотопадборка «12 тысяч эканамістаў» (аб Мінскім інстытуце народнай гаспадаркі імя Куйбышава), нататкі аб беларускай літаратуры і іншых матэрыялах.

Рыхтуюцца да адпраўкі розныя даведнікі пра Савецкую Беларусь, дзяржаўныя флагі, гербы, партрэты дзеячоў беларускай культуры, грампласцінкі, ноты, сувеніры для пераможцаў віктарыны пра БССР, артыкулы «Беларускі тэатр», «Выяўленчае мастацтва Беларусі», «У Саюзе кампазітараў БССР».

У даведніку — беларускія кампазітары

Польскае музычнае выдавецтва ў Кракаве выпусціла ў свет двухтомны «Слоўнік кампазітараў XX стагоддзя» пад рэдакцыяй вядомага кампазітара і тэатрыка Багуэла Шэфера. У садружнасці з дзеячамі польскай музычнай культуры М. Ганушэўскай, А. Тржаскоўскім і З. Ваховічам рэдактарам-складальнікам створана ўнікальнае выданне, якое ахапіла матэрыялы жыцця і творчасці звыш 2 500 кампазітараў усіх краін свету.

З беларускіх кампазітараў у выданне польскіх сяброў трапілі сем аўтараў — А. Багатыраў, Г. Вагнер, В. Залатароў, П. Падкавыраў, Р. Пукст, Я. Цікоцкі і А. Туранкоў. Аб іх творчасці дадзены даволі падрабязныя звесткі.

«Тыдзень Беларусі» ў Калумбіі

У сталіцы Калумбіі Багоце праішоў «Тыдзень Беларусі». Грамадскія дзеячы, пісьменнікі выступалі з дакладамі, лекцыямі аб эканамічным, палітычным, культурным развіцці нашай рэспублікі, аб гераічнай барацьбе беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

У час Тыдня дэманстравалася вялікая выстаўка-продаж беларускіх сувеніраў, грампласцінак, кніг, буклетаў, альбомаў і паштовак. Другая выстаўка — толькі кніжная — знаёміла калумбіяцаў з творамі беларускіх і рускіх пісьменнікаў. Тут наведвальнікі маглі ўбачыць «Злачынствы нямецка-фашысцкіх захопнікаў на тэрыторыі Беларусі», «Руіны страляюць ва ўпор» І. Новікава, «Трэцяя ракета» В. Быкава (на іспанскай мове), «Сэрца на далоні» І. Шамякіна і многія іншыя кнігі.

Фотавыстаўка знаёміла калумбіяцаў з рознабаковым жыццём беларускага народа. Былі зроблены такія падборкі фота, як «Беларусь індустрыяльная», «Уклад беларускага народа ў разгэр фашызму», «Гродзенскі азотнаўкавы камбінат», «Мінск — сталіца Беларусі» і іншы.

У час Тыдня дэманстравалася беларускі дакументальны фільм «Мой горад».

Лекцыі і фотавыстаўкі аб Савецкай Беларусі былі арганізаваны таксама ў дзевяці буйнейшых гарадах Калумбіі.

Расказала выстаўка...

Некалькі гадоў назад група французскіх грамадзян з невялікага французскага горада Бюціоне пабывала ў Беларусі, наведвала Мінск. Пасля вяртання на радзіму яны стварылі ў сваім горадзе Камітэт савецка-французскай дружбы. Цяпер у камітэце ўжо 110 чалавек. Яны знаёмяць французцаў з эканамічным і культурным жыццём савецкага народа. Шмат мерапрыемстваў прысвечана і Беларусі.

Вось і нядаўна ў Бюціоне была арганізавана выстаўка, прысвечаная Савецкай Беларусі. На ёй экспанаваліся беларускія кнігі, альбомы і г. д. Жыхары Бюціоне маглі таксама пазнаёміцца і з выстаўкамі мастацкай фатаграфіі, дзе былі паказаны лепшыя фота беларускіх майстроў. Выстаўку наведвала больш дзвюх тысяч чалавек.



У сталіцу рэспублікі прыехаў з Віцебска на гастролі старэйшы беларускі драматычны тэатр — імя Якуба Коласа. Сярод іншых пастановак ён прывёз спектакль «Несцерка», сцэну з якога вы бачыце на здымку.

Фота Ул. Круна.



Звыш 1 000 работ экспануюцца на Рэспубліканскай дзіцячай выстаўцы, якая нядаўна адкрылася ў Мастацкім музеі БССР.

„Камарад Виктор“

З'езд таварыства
«Францыя—СССР»

ЭТО БЫЛО осенью 1942 года около германско-французской границы. Ранним туманным утром устало брел старик — путевой обходчик, осматривая железнодорожное полотно. Вдруг он остановился: прямо на него по пустынною полю двигались белые призраки. Только когда они подошли вплотную, старик увидел, что то были четверо мужчин в низком белье, босые. Попросив хлеба, они тут же растаяли в тумане...

Одним из этих «призраков» был я. — вспоминает Виктор Васильевич Алексеевко. — Мы вырвались из фашистской неволи...

В ДВАДЦАТЫХ ЧИСЛАХ июня 1942 года в ожесточенном бою лейтенант Алексеевко был тяжело контужен и схвачен гитлеровцами. Они бросили его в харьковскую тюрьму, из которой он бежал, но неудачно: фашисты снова схватили его, нехлестали плетью и отправили в кировоградский лагерь военнопленных, посадили в карцер. Вскоре Алексеевко заболевает тифом и попадает еще в один лагерь. Врачи-нацисты делают его полуживого вместе с трупами умерших в ров, из которого он с невероятным трудом выкарабкался. Никак не думал, что останется в живых...

Наступает октябрь. Алексеевко участвует в подготовке группового побега пленных, но неожиданно их отправляют в нацистскую Германию. Так пятеро раздетых и голодных «интрафшиков» поздней осенью прибыли в Вестфалию. Оттуда их отправили в «лагерь смерти» в Баб-Сен-Жане, находящийся на территории оккупированной врагом французской Лотарингии. В пути Алексеевко вырезает в двери вагона щель, откидывает щеколду. На полном ходу поезда первым выпрыгивает из вагона старший лейтенант Александр Макнев, за ним Алексеевко. Затем прыгают лейтенант Иван Пилипенко, младший лейтенант Григорий Шаверданович и старший лейтенант Александр Виноградов. Последнему не повезло: он ударился головой о километровый столб и погиб...

Почти месяц беглецы, ориентируясь по звездам, ночью добиралась до германско-французской границы. Днем пряталась в сто-

гах сена. Оказавшись в Лотарингии, укрылись в одной из деревень. Французские патриоты накормили, одели и обули беглецов. А Эли Рошель — один из руководителей движения Сопротивления на востоке Франции — переправил их в Нанси, на квартиру французского патриота. Здесь советских партий снабдили документами. Виктор Алексеевко по этим документам значился крестьянином Виктором Любэ, уроженцем Валаансена.

В СКОРЕ Эли Рошель переправил Алексеевко и его товарищей в департамент Дордонь в отряд франтиреров и партизан «Жаку-лэ-Крокан», которым командовал коммунист «Тото» — 24-летний Альбер Ляфон, о храбрости которого ходили легенды. Так советские воины, вырвавшись из нацистской неволи, стали партизанами во Франции. Виктора Алексеевко французы стали называть камарадом Виктором. Первое боевое крещение на французской земле он получил в схватке партизан с батальоном фашистов в районе Бар, а вскоре принял участие в разгроме бумажной фабрики в Терассоне, выпускавшей целлюлозу для производства взрывчатки.

За время пребывания во Франции Алексеевко участвовал в многочисленных схватках с врагом. Особенно тяжелые бои происходили с ноября 1943 года по март 1944 года. Только в марте партизаны департамента Дордонь совершили около полтора часа боевых операций. Французских патриотов вдохновляли победы Советской Армии, а также приход к руководству партизанским движением в Дордони ряда талантливых командиров — коммунистов. Озлобленные оккупанты усилили террор и репрессии. Так, 4 февраля отряду «Тото» пришлось принять бой с крупными силами карателей. Враг понес большие потери. После боя командование писало: «Товарищ Виктор принял участие в атаке на французских фашистов, в результате чего был уничтожен 51 петэновский полицейский; во время этой атаки товарищ Виктор и его соотечественники Иван и Жора показали пример исключительной храбрости». В этом бою Алексеевко был ранен в ногу.

ПАРТИЗАНЫ создали в лесу, в районе Плазака, междепартаментскую школу по подготовке командиров. Виктору Алексеевко было поручено обучать курсантов тактике партизанских боев, а Ивану Пилипенко — обращению с оружием. Эта школа постоянно была в движении, в боевых операциях. Гитлеровцы принимали все меры, чтобы выследить ее и разгромить. Они засылали в леса лазутчиков, но партизаны вылавливали их. И все же врагу удалось напасть на след партизан. Завязалась неравный бой, в результате которого из состава школы в живых осталось только трое — Алексеевко, испанец Фернандес и один француз.

В этом полуторачасовом бою Алексеевко был ранен в обе ноги и в руку. Геройски сражался и Иван Пилипенко, тоже получивший несколько ранений. Когда в живых осталось только четверо партизан, он, истекая кровью, стал огнем из пулемета расчищать путь отхода своим товарищам. Но кончились патроны. Фашисты схватили полуживого советского воина и увезли в Сарла, а оттуда — в Лимож, бросили в тюрьму. Там, подвергнув пыткам, они расстреляли его. За смерть товарищей партизаны, проникнув в Сарла, уничтожили начальника гестапо и несколько его подручных.

Через некоторое время Алексеевко возглавил оперативно-диверсионную группу, состоявшую из французских и испанских патриотов. В эту группу вошли и советские воины, в том числе Степан Беспалов и Николай Шевкопляс. Первый возглавил разведку, второй стал командиром взвода. Партизаны взрывали мосты, пускали под откос вражеские эшелоны, выводили из строя паровозы и электростанции, линии связи, вылавливали вражескую агентуру.

Весной 1944 года освободительная борьба французских патриотов в департаментах Дордонь и Коррез усилилась. Народные мстители, перерезав важнейшие коммуникации, сковывали вражеские войска. Летом 1944 года советские партизаны участвовали в боях за освобождение Периге, Брива, Ангулема, Бордо и дру-

гих городов. За освобождение Лиможа Алексеевко получил медаль «Маки Лиможа».

Боевой путь, пройденный «Отрядом Виктора» летом 1944 года, частично отражен в боевой характеристике, которую дал Алексеевко командующий партизанским движением в департаменте Дордонь подполковник «Эржюль» — Роже Рануке: «18 июля, когда мы атаковали немецкую колонну, которая под прикрытием танков подходила к Терассону, товарищ Виктор проявил исключительное бесстрашие, а партизаны из его отряда показали другим группам партизан пример беззаветной храбрости... В последних боях отряд «Группы спасения» уничтожил 266 фашистов, при этом партизаны потеряли лишь одного человека; своей отвагой они показали себя одними из лучших. Кроме того, товарищ Виктор арестовал 9 шпионов и агентов гестапо, которых доставил в штаб партизанского соединения. Товарищ Виктор получил несколько благодарностей. Все партизаны уважали его, партизаны из его отряда также пользовались уважением среди партизан и местного населения».

ПОСЛЕ освобождения Франции от немецко-фашистской оккупации В. В. Алексеевко являлся начальником сборного пункта советских граждан в Либурне, затем — в Сент-Аманде. По возвращении на родину Виктора Васильевича постигло несчастье — у него началась туберкулез в тяжелой форме. Много выдержки и воли потребовалось, чтобы поборить опасный недуг. Ныне Виктор Васильевич Алексеевко живет в Волгограде, работает начальником лабораторий контрольно-измерительных приборов и автоматизации технологических процессов одного из промышленных предприятий города-героя.

Таков боевой путь советского патриота. Вместе со своими товарищами по оружию он в годы второй мировой войны внес славный вклад в победу над немецким фашизмом, в дело укрепления дружбы народов нашей страны и Франции.

Г. НЕЧАЕВ.

На парадку дня прыйём і абслугоўванне замежных турыстаў

Пад старшынствам дэпутата Б. Шуміліна адбылося пасяджэнне Пастаяннай камісіі па замежных справах Вярхоўнага Савета Беларускай ССР. Разгледжана пытанне аб ходзе выканання рэкамендацый камісіі па далейшаму паляпшэнню прыйёму і абслугоўвання замежных турыстаў, якія наведваюць Беларускую ССР.

Камісія Вярхоўнага Савета адзначыла, што ў рэспубліцы праведзена значная работа па паляпшэнню прыйёму і абслугоўвання замежных турыстаў, і прыняла да ведама заявы начальніка Упраўлення па замежнаму турызму пры Савецкім Міністраў БССР П. Астапенкі, начальніка Галоўнага ўпраўлення шасэйных дарог пры Савецкім Міністраў БССР І. Грыгаровіча, намесніка міністра будаўніцтва БССР М. Кавалёва, намесніка старшыні Белкаапсаюза В. Палаўчані і начальніка Упраўлення грамадскага харчавання Міністэрства гандлю БССР Д. Геліна, што гэтымі арганізацыямі прымаюцца дадатковыя меры па далейшаму паляпшэнню гэтага работы і ліквідацыі наяўных недахопаў.

На пасяджэнні камісіі заслухана таксама паведамленне намесніка міністра сацыяльнага забеспячэння БССР, кіраўніка дэлегацыі Беларускай ССР на XVII сесіі Сацыяльнай камісіі Арганізацыі Аб'яднаных Нацый В. Лузгіна аб выніках работы сесіі. Камісія прыняла да ведама інфармацыю В. Лузгіна і адбырае дзейнасць дэлегацыі Беларускай ССР на XVII сесіі Сацыяльнай камісіі ААН.

КРАТКИЙ БЕЛОРУССКО-РУССКИЙ СЛОВАРЬ

Начало в № 22 (928)

Г

ГАБЛЯВАЦЬ строгать
ГАДАВАЦЬ растить, выращивать
ГАДАВІНА годовщина
ГАДЗІННІК часы
ГАЗОУКА копилка
ГАЦЬ заживлять, целить
ГАЛЕЧА ницета, нужда
ГАЛІЦЦА бриться
ГАЛЛЁ ветки
ГАНАРЛІВА горделиво
ГАНАРОВА почетно
ГАНДАЛЬ торговля
ГАНЬБА позор, бесчестие

ГАРБАР кожевник
ГАРБУЗ тыква
ГАРМАТА пушка
ГАРМІДАР кавардак, содом
ГАРНІТУР костюм
ГАРТАВАЦЬ калить, закалывать
ГАРЭЗЛІВЫ озорной, шаловливый
ГАРЭЛКА водка
ГАСПАДАР хозяин
ГАСЦІНЕЦ подарок, тракт
ГВАЛТ насилие, шум
ГЛЕБА почва
ГЛЯДАЧ зритель
ГОДНАСЦЬ достоинство
ГОРШ хуже
ГРАМАДА толпа, общество
ГРАМАДЗЯНІН гражданин
ГРОНКА гроздь, кисть
ГРОШЫ деньги
ГРУВАСТКІ громоздкий
ГРУКАЦЬ стучать
ГРУНТОУНЫ обстоятельный, основательный

ГРЭБАВАЦЬ брезгать, пренебрегать
ГУГНЯВЫ гнусавый
ГУЗ шишка, желвак
ГУЗІК пуговица
ГУК звук
ГУЛЬТАЙ лентяй, бездельник
ГУМА резина
ГУМАР юмор
ГУМОР настроение
ГУРТАМ вместе, сообща, гурьбой
ГУРТОК кружок

ГУСТ вкус
ГУТА стеклозавод
ГУТАРКА беседа
ГУШЧАР чаща

Д

ДАБРАБЫТ достаток, благосостояние
ДАБРАНАЧ спокойной ночи
ДАБРАЧЫННА добродетельно
ДАВЕДКА справка
ДАВЕКУ до глубокой старости
ДАГАДЖАЦЬ угождать, делать по вкусу

ДАГАРЫ навзничь
ДАДАТНА положительно
ДАКЛАДНЫ точный
ДАКОР укор, упрек
ДАКРАНАЦЦА дотрагиваться, прикасаться

ДАЛОНЬ ладонь
ДАЛУЧЫЦЬ присоединить, причислить

ДАЛЯГЛЯД кругозор
ДАМАВІНА гроб
ДАМОВІЦЦА договориться
ДАПАСАВАННЕ согласование
ДАРАВАЦЬ простить, извинить
ДАРАДЧЫК советчик
ДАРАЭМНА напрасно, попусту, даром
ДАСВЕДЧАНЫ сведущий, знающий, осведомленный
ДАСКАНАЛА совершенно, основательно

ДАСЛЕДАВАЦЬ исследовать, испытать
ДАСЦІПНЫ остроумный, находчивый, изобретательный
ДАСЯГНЕННЕ достижение
ДАХ крыша
ДБАЙНА заботливо, старательно, усердно

ДЗЕЙНІК подлежащее
ДЗЕЯСЛОУ глагол
ДЗІК дикий кабан
ДЗЮБА клюв
ДЗЯКУЙ благодарю, спасибо
ДЗЯРЖАВА государство
ДОБРААХВОТНА добровольно
ДОБРАЗЫЧЛІВАСЦЬ благожелательность

ДОЙЛІД зодчий, архитектор
ДОПІТ допрос, опрос
ДОСВІТКАМ на рассвете
ДОСЫЦЬ достаточно, вволю, хватит

ДРАБІНЫ приставная лестница
ДРАБНІЦА мелочь, пустяк
ДРАПЕЖНІК хищник
ДРАУЛЯНЫ деревянный
ДРОБНЫ мелкий
ДРУКАВАЦЬ печатать
ДРЭННА плохо
ДУБЯНЫ жесткий
ДУЖЫ сильный, крепкий
ДУРЭЦЬ шалить, баловаться
ДУХМЯНА ароматно
ДЫВАН ковер



Аркадзь МАРЦІВІЧ

АПАВЯДАННЕ

ЛЕЧАЦЬ ТРАВЫ

КАРОТКАЯ СЦЕЖКА

Даўно гэта было. Ды і што было? Мімалётнае знаёмства. А от мінула два дзесяцігоддзі, а яно трывожна жыве ў памяці. Успамінаю і не ведаю, чаму не забываецца, чаму хочацца расказаць каму-небудзь пра тое далёкае і кароткае знаёмства.

Наша дывізія, толькі што сфарміраваная, ішла маршам на захад. Яна была яшчэ не поўнаасобна ўкамплектавана тэхнічай і амуніцыяй, яшчэ патрэбен быў час, каб падраздзяленні сталі гатовымі да бою. Таму рух дывізіі быў своеасаблівы: яна рабіла марш па 20—30 кіламетраў, а тады спынялася ў якім-небудзь гарадку і навакольных вёсках на тры-чатыры дні, а то і на тыдзень. У гэты час праходзілі вучэбныя заняткі, а па чыгуны нас даганяў вайсковы ладунак. Потым — зноў марш.

Так было і той раз. Батальён, у якім я служыў, выпала спыніцца ў невялікай прырэчнай вёсцы Іванаў Рог. Помню, прыйшлі мы туды, калі сонца ўжо схавалася за лесам, але яшчэ не сцягнула. Размясціліся — як заўсёды — у кожную хату — аддзяленне. Нашаму аддзяленню выпала самая крайняя хата, за якой амаль адразу пачынаўся невялікія паплаў, а там — і рака. Хата была старая, нізкая, здавалася, што яна ад даўнасці ўгрузла ў зямлю. Падышоўшы да хаты, мы расчаравана спыніліся. Камандзір аддзялення пайшоў у хату — дзеля ветлівага запытаць у гаспадароў дазволу на начлег, хоць вядома было, што ніхто не адмовіцца, а калі б і знайшоўся хто адмовіцца, дык занялі б хату самі. Незадаволеныя, мы пачалі аглядаваць і перамаўляцца, ці не лепш асталявацца ў якім-небудзь гумне. Гумна не відаць было, ды і камандзір аддзялення, выйшаўшы з хаты, падаў голас:

— Марш! Марш! Умыцца! Падрыхтавацца да вярэння! Кухня даўно ўжо чакае...
Голас камандзіра і асабліва напамінак пра кухню падзейнічалі на нас рашуча і хутка. Мы зайшлі на двор праз вузкую брамку ў нізенькай агароджы, саставілі вінтоўкі ў козлы, пазнімалі скаткі ды ранцы.

Неўзабаве з хаты выйшла дзяўчына з вёдрамі ў руках. Дванаццаць пар вачэй сустрэлі яе. Яна ўсміхнулася, і, напэўна, ніхто з нас ужо не шкада-

ваў, што нам выпала такая бедная хата.

— Мыйцеся, хлопчыкі, — сказала яна, паставіўшы вядро на мураву. Другое вядро было пустое, і яна трымала яго ў руцэ.

Ну, тут не да мыцця было, мы ўраз абступілі дзяўчыну, кожны гаварыў нешта сваё — хто жартаўлівае, хто сур'ёзнае, хто пшчотнае; сярод нас, дванаццаці, былі людзі, здатныя на рознае. Усе мы былі, апрача аддзяленняга, аднолькава маладыя.

Дзяўчыне, відаць, таксама цікава было, і яна круцілася, адклікаючыся на кожнае слова. Здавалася, яна не магла не ўсміхацца, будучы сярод людзей. Яе влізныя шэрыя вочы, сустракаючыся з іншымі вачыма, успыхвалі бліскучым агеньчыкам, а пульхныя вусны і буйныя бялюткія зубы былі вільготныя, і мабыць таму здавалася, што дзяўчына толькі што перастала рагатаць. Нехта заптаўся, і яна адразу сказала, што завуць яе Таняй. Мы забылі, што стаім перад ёю стомленыя, мурзатыя, прапахлыя потам; яна як быццам таксама не заўважала гэтага, і кожны з нас з удзячнасцю адчуваў яе нейкую свойскасць, чалавечнасць.

Ну, канечне ж, толькі адзін аддзяленны памятаў у гэты час пра нашы салдацкія абавязкі і, зноў жа, пра паходную кухню.

Неахвотна, па адным, мы пачалі адыходзіць ад Тані. А яна крутнулася і ўжо ад брамки крыкнула:

— Не шкадуйце вады, я зараз прынясу яшчэ!

Я неўзаметку шмыгнуў за другі бок хаты і, пераскокваючы цераз рады бульбоўніку, пабег наперарэз Тані, якая ішла па сцежцы цераз паплаў да ракі.

— Памагу несці ваду, — сказаў я, дагнаўшы Таню.

— Я прывыкла, мне не цяжка, — адказала яна. — Калодзец у нас яшчэ далей за рэчку.

— Не відна, што прывыкла. Рукі твае выдаюць, што гарадская.

— Праўда, рукі? — шчыра здзівілася яна, паглядзела на

свае рукі, потым — на мяне, усміхнулася і прызналася: — Угу, я вучуся ў педвучылішчы... Вучылася...

Ля берагу рака была травяністая і да чыстай плыні вяла кладка з вялікіх камянёў. Пакуль я агледзеўся, Таня пераскоквала ўжо з каменя на камень. Я стаяў на беразе і пазіраў, як спрытна яна нагнулася, лёгка зачарпнула вады і, схіліўшыся на бок ад цяжару, ішла насустрач мне. Я працягнуў руку, каб узяць вядро, і на дужцы нашы рукі сустрэліся. Гэта працягвалася ўсяго некалькі секунд, але мне здалося, што і Таня не хацела аднімаць руку, што і яе ўсхваляваў гэты дотык і без слоў сказаў нешта патаемнае, важнае... Можна, гэта і праўда, бо пасля мы загаварылі не скора і наша маўчанне таксама нагадала дотык нашых рук.

Я не ўмеў плаўна несці вядро, і яно гойдалася, апырскваючы мае штаны і боты. Таня насміхалася з мяне, і мне было прыемна чуць яе насмешкі. Потым яна спытала, адкуль я і як мяне завуць. Я адказаў і з жалем думаў, чаму такая кароткая сцежка ад рэчкі да хаты. І яшчэ я лаўіў сябе на недарэчнай думцы, што мне чамусьці дзіўна, як у беднай і цеснай хаце выгадалася такое характаво...

А потым Таня з вялікага меднага карца ліла мне на рукі, на шыю, і я з асалодай умываўся. Сябры пакеплівалі з мяне, што я так спрытна пагнаўся за Таняй на рэчку, але мяне радавалі іх кпіны...

Кароткая была сцежка ад рэчкі да хаты, а свабода салдацкая яшчэ карацейшая, і неўзабаве аддзяленны зычна гукнуў:

— Станавіся! — і павёў на другі край вёскі, да паходнай кухні.

І яшчэ была ноч. Мы разлегліся ўпокат на падлозе, засланыя посцілкамі і коўдрамі. Таня толькі аддзяленнаму і мне дала падушкі — болей не было. І мне радасна было і дзіўна, што яна пры ўсіх асмелілася даць мне падушку.

«За тое, што ваду памагаў несці», — сказала з усмешкай, і атрымалася ў яе гэта проста, натуральна. Ці трэба гаварыць, што я ўсю ноч не спаў? Думаў пра Таню. Яна была так блізка — спала з маці ў маленькай баковачцы за дашчанай перагародкай. Я ўслухоўваўся, лаўіў яе дыханне. Прыкладваўся шчакой да падушкі, з асалодай думаючы, што на гэтай падушцы, мабыць, учора і ўсе дні спала Таня. Я марыў пра заўтрашні дзень, пра наступныя дні, што мне пашчаслівіць прабыць у Іванавым Розе...

Назаўтра мы ўсталі, калі Таня яшчэ спала. Пасля сьнедання гайшлі на заняці ў поле. Не прабылі мы і дзвюх гадзін, як прыбег сувязны з загадам «Баявая трывога». Так з поля батальён адрозу рушыў у паход, на захад, насустрач вайне.

Я нават не паспеў запытацца прозвішча Тані.

Праз тры гады, вылечыўшыся пасля чарговага ранення, я ехаў на фронт. Шлях мой ішоў праз мясціны, дзе некалі сустраўся мне Таня. Я сышоў з цягніка і падаўся ў Іванаў Рог. Цяжка было пазнаць тыя мясціны. Тут два разы прайшла вайна. Ад вёскі не засталася і следу. Адзінае, што я ўбачыў, гэта невысокі, наспех абчэсаны слуп з дошчачкай, на якой было напісана няроўнымі літарамі: «Вёска Іванаў Рог». Вакол буялі лебяды, крапіва ды рамонак. Я не ведаў, ці жывая, ці загінула Таня. Ведаў толькі, што ніколі не знайду яе.

Доўга стаяў я каля слупа. У сваёй тужлівай адзіноце гэты слуп з шылдай здаваўся мне як жывы, мне хацелася загаварыць хоць бы з ім. Я развітваўся са сваёй надзеяй.

Слуп, відаць, нядаўна ўкапалі, бо вакол яго ляжала вялая, але яшчэ непасохлая трава. У гэтай траве мне ўбачылася нейкая дзікая краска — ледзь расцвіўшая. Як у той песні: не расцвіла — і адцвіла... Я падняў краску і пайшоў.

І от мінула шмат гадоў. А памяць усё яшчэ беражэ далёкую мімалётную сустрэчу...

Беларуская зямля багатая на лекавыя расліны. У нас растуць валар'яны, рамонак, шпільшына, чарніцы, дзерава, маліна, валучні, каліна, балотная сушальніца і многія іншыя расліны, якія прайшлі шматвяковае выпрабаванне народнай медыцынай і маюць поспех у сучаснай практыцы.

Кветкі рамонак — распаўсюджаны народны сродак ад прастуды. Адвар з яго беларусы здаўна ужывалі як патогоннае, узбуджальнае, болепатольнае. Водны настой рамонак ужываецца пры спазмах кішчэчніка.

Пры прастудных захворваннях народ ужывае і ліпавыя кветкі. Настой з іх можна выкарыстаць таксама для паласання рота пры захворваннях дзяснаў, міндаліні. Рэкамендуецца ён і пры хранічным захворванні кішчэчніка.

Сушальніцу балотную збіраюць у канцы лета. Яна дапамагае расшыраць крованосныя сасуды, паніжае крывяны ціск. Сушальніца карысная пры лічэўнай гіпертанічнай хваробы, хранічных гастрытаў, язвеннай хваробы, трафічных язв, алергіі і г. д.

Плады чорных парэчак утрымліваюць вялікую колькасць вітамінаў, асабліва вітаміна «С». Таму яны рэкамендуюцца ў выпадках авітамінозу, пры прастудных захворваннях, для палляўнення апетыту. Лісце чорных парэчак у выглядзе адвару добра ужываецца пры рэўматызме, падагры.

Ф. ГАНЦЭЛЬ,
дацэнт Гродзенскага
медыцынскага інстытута.



Турысцкія сцежкі рэспублікі

Надзішоў чэрвень — першы месяц лета. Тысячы рамантыкаў рыхтуюцца да блізкіх і далёкіх падарожжаў.

У нашай рэспубліцы турызм стаў масавым. У мінулым годзе па турысцкіх сцежках Беларусі прайшлі 750 тысяч чалавек. У гэтым годзе неспакоенае племя турыстаў перавасіць мільён. Многія з іх будуць адпачываць на нашых стаянчых базі. Першая з іх — «Возера Нарач» — буйнейшая турбаза рэспублікі. Выключнай чысціні вада возера з багачайшым падводным светам, залатыя ніскі шматлікіх ільжаў, дрымучы лес, які акружае берагі возера, смалістае наветрацікавае маршруты водных і пешых паходаў прыцягваюць сюды турыстаў з многіх гарадоў краіны. Не менш малалікія і прывабныя месцы, дзе размешчана турысцкая база «Браслаўскія азёры».

У гэтым годзе Беларускі рэспубліканскі савет па турызму расшырае геаграфію аўтобусных экскурсій і падарожжаў. Акрамя шырока вядомага маршруту ў Брэст і Белавежскую пушчу, турысты атрымаюць магчымасць наведаць Маскву, Ленінград, Кіеў, Рыгу, Вільнюс і іншыя буйныя гарады краіны. Спецыяльны маршрут распарываў для студэнтаў, якія ў час канікул адправіцца калоннай з 12-ці аўтобусаў па Беларусі і Украіне ССР. 6 тысяч працоўных рэспублікі зробіць падарожжа па 15-ці турысцкіх пазіах на гарадах Прыбалтыйскіх рэспублік, у Закарпацце і на Чарнаморскім узбярэжжы Каўказа і Крыма.

Прафсаюзы працягнуць клопаты аб расшырэнні матэрыяльнай базы турызму. Цяпер будуцца новыя турбазы «Сож» у Гомельскай і «Белое возера» ў Брэсцкай абласцях. Пачата будаўніцтва 16-паварховай гасцініцы «Турыст» у Мінску на 500 месцаў.

Наперадзе вялікае і змястоўнае турысцкае лета, цікавыя турысцкія маршруты.

П. БАГДАНАУ,
старшыня Беларускага
рэспубліканскага савета
па турызму.



Разнастайныя спартыўныя секцыі працуюць у Мінскім палацы піянераў. Многія яго выхаванцы сталі вядомымі спартсменамі і адстаіваюць гонар рэспублікі на ўсесаюзных і сусветных спаборніцтвах. На здымку: школьніцы старэйшых класаў на занятках па мастацкай гімнастыцы.

Фота Д. Церахава.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС: МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.
ДОМ ДРЭУ.
РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».
ТЭЛЕФОНЫ: 6-19-31, 6-97-92, 3-25-52.

РАДЫЁ ● РАДЫЁ ● РАДЫЁ
ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ
(Сярэднеэўрапейскі час)
7.00—8.00 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 16 м; 19 м; 25 м; 31 м; 41 м і на сярэдняй хвалі 217 м. 15.00—16.00 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 19 м; 25 м; 31 м; 41 м. 19.00—20.00 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 25 м; 31 м; 41 м. 21.00—22.00 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 31 м; 41 м; 49 м і на сярэдняй хвалі 201 м.
НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ—штодзённа: 19.30—20.00 на кароткіх хвалях 31 і 49 метраў (ці 6175 і 9710 кілагерца). 22.30—23.00 на кароткіх хвалях 41 і 42 метры (ці 7110 і 7320 кілагерца).
Апрача таго па суботах: 07.30—08.00 у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 16 м; 19 м; 25 м; 31 м; 41 м і на сярэдняй хвалі 217 м. 19.30—20.00 у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 25 м; 31 м; 41 м.
ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН ЛАЦІНСКАЙ АМЕРЫКІ
(Нью-Йоркскі час)
18.30—19.30 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 31 м; 41 м; 49 м і на сярэдняй хвалі 201 м і 257 м. 21.00—22.00 у дыяпазоне кароткіх хваляў: 31 м; 41 м; 49 м.
НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ—кожны тыдзень па нядзелях: 21.30—22.00 у дыяпазоне наступных кароткіх хваляў: 31 м; 41 м; 49 м.